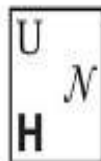




zaan
theater



STICHTING Uitgeverij Noord-Holland



FLOORING SYSTEMS



Gerrit Blaauw
Fonds
GOED LIEVEN - GOED DOEN

P.M.Duyvisfonds

Stichting Gebroeders Visser

Grote Zaanse Geschiedenis Quiz

18 oktober 2023 Zaantheater



Programma

- Uitleg van de spelregels
- Theaterronde
 - Algemeen
 - Sport
 - Eureka
- Bespreken antwoorden thuisronde
- Publieksvraag
- Einduitslag

Spelregels

- Alle antwoorden zijn te vinden in de Zaanwiki of bronnen van het Gemeentearchief Zaanstad
- De vragen zijn meerkeuzevragen: A, B of C
- Teams krijgen 30 seconden de tijd om te antwoorden
- Als de tijd afloopt, houdt de teamcaptain A, B of C omhoog
- De score wordt bijgehouden door medewerkers van het Gemeentearchief
- Indien twee of meer teams na de laatste vraag een gelijk aantal punten hebben, wordt de winnaar bepaald door het antwoord op de shoot-outvraag uit de thuisronde
- Raadplegen van online bronnen is vanavond niet toegestaan

Ronde 1: Algemeen



Vraag 1



Om de luchtverontreiniging te monitoren werd in 1964 de *Zaanse Commissie voor de Hygiëne van het Milieu* opgericht. Een elftal fabrieksvertegenwoordigers, artsen en overheidsdiensten had zitting in de commissie.

Onderdeel van de rapportage was **stankwaarneming**. Een specifieke beroepsgroep deed vanaf 1966 wekelijks verslag. Wie waren dat?

- A. Apothekers
- B. Caféhouders
- C. Huismeesters



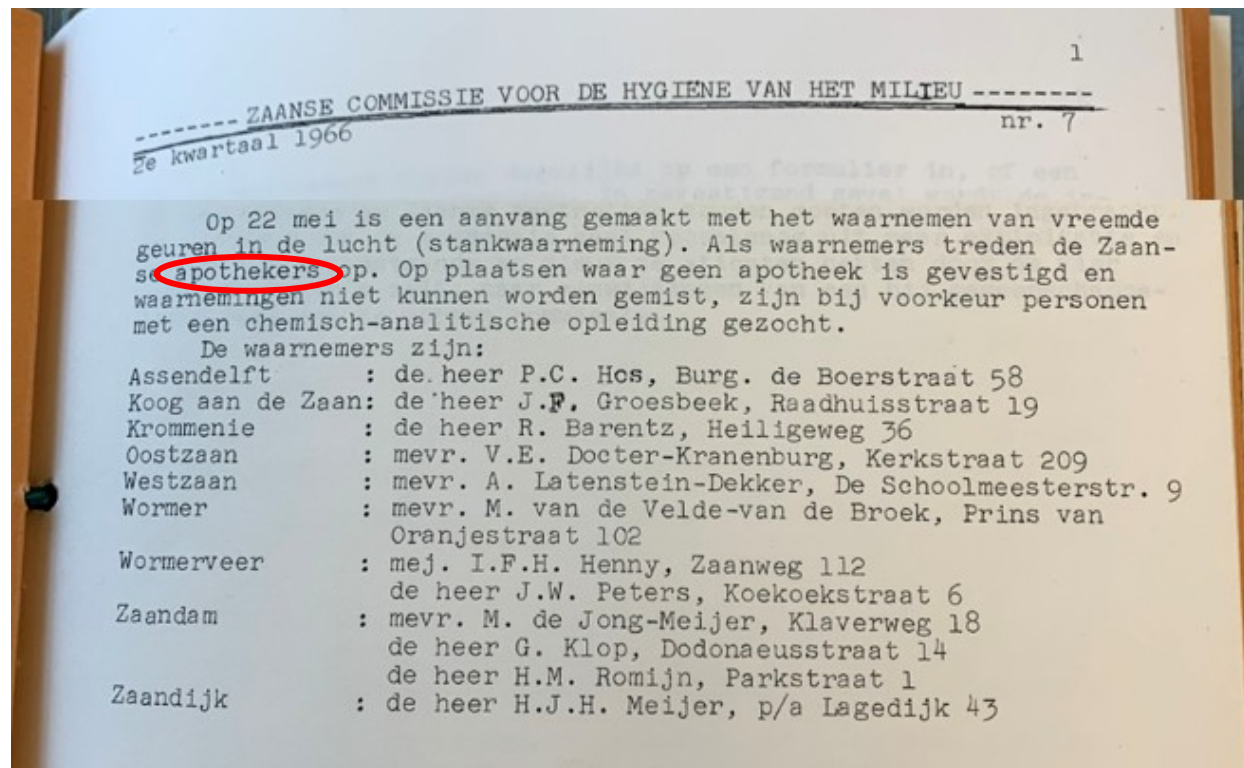
Antwoord 1

Onderdeel van de rapportage was **stankwaarneming**. Een specifieke beroepsgroep deed vanaf 1966 wekelijks verslag.

Wie waren dat?

A. Apothekers

Antwoord A



Vraag 2



Tsaar Peter de Grote kwam in 1697 en 1717 naar Zaandam om de scheepswerven te bezoeken.

Hij was niet de eerste belangrijke machthebber die wilde weten hoe de schepen hier in de Zaanstreek gebouwd werden. In 1667 bezocht een invloedrijke Italiaan uit Florence de scheepswerven van Zaandam.

Wat is de naam van deze Italiaan?

- A. Francesco Scipione Maria Borghese
- B. A. Peduzzi Pz.
- C. Cosimo III de' Medici



Antwoord 2

Wat is de naam van deze Italiaan?

C. Cosimo III de' Medici

Antwoord C



Vraag 3



In 1850 werd er in Zaandam en in 1857 in Koog-Zaandijk een Vereniging tot Bevordering van Uiterlijke Welsprekendheid opgericht.

Wat deed zo'n vereniging?

- A. Onderwijs in redevoeringen geven
- B. Mensen afhelfen van stotteren en spraakproblemen
- C. Toneelstukken opvoeren



Vraag 4



Dat de Zaanstreek veel molens telde en dat daarin allerlei verschillende halffabricaten en eindproducten werden vervaardigd, hoeven we hier niet te vertellen. Maar als we spreken over crache, karotten en rapé, over welke grondstof hebben we het dan?

- A. Campêche
- B. Tabak
- C. Lijnzaad



Antwoord 4

Als we spreken over crache, karotten en rapé, over welke grondstof hebben we het dan?

B. Tabak

Antwoord B



Vraag 5



Pakhuis De Schepel is vernoemd naar een oude oliemolen die op dezelfde plek heeft gestaan. Een schepel is ook een oude inhoudsmaat voor “droge waren”. Deze maat werd in 1816 gestandaardiseerd voor heel Nederland.

Hoeveel liters gaan er sindsdien in een schepel?

- A. 10
- B. 100
- C. 1000



Antwoord 5

Hoeveel liters gaan er
sindsdien in een schepel?

A. 10

Antwoord A



Vraag 5 afhandeling protest

Sorry Frans!

*De teams en organisatie gunnen je straks
een rustig pensioen, daar kijk je nu vast nog
meer naar uit.*

Uiteraard tellen de zojuist gegeven antwoorden van vraag 5 gewoon mee voor de eindscore.



Ronde 2: Sport



Vraag 6

Sinds 1896 wordt er geroeid bij Wormerveersche roeivereniging De Zaan, gelegen op de grens van Wormerveer en Zaandijk aan de Lagedijk.

In welk jaar is deze foto gemaakt?

- A. 1906
- B. 1947
- C. 1991



Antwoord 6

In welk jaar is deze foto gemaakt?

C. 1991

Antwoord C



Antwoord 6



Vraag 7



Koten en smakken zijn spellen die behoren tot de categorie:

- A. Werpsspelen
- B. Kaartspelen
- C. Bordspelen



Antwoord 7

Koten en smakken zijn spellen die behoren tot de categorie

A. Werpsspelen

Antwoord A



Vraag 8



Welke voetballer is *niet* in Zaandam geboren?

- A. Ronald Koeman
- B. John van Wensveen
- C. Daphne Koster



Antwoord 8

Welke voetballer is *niet* in Zaandam geboren?

C. Daphne Koster

Antwoord C



Vraag 9



In 1893 werd Zwemvereniging Neptunus opgericht in de Zaanstreek. Deze kreeg in 1927 een damesafdeling.

Wat was de naam van deze dameszwemclub?

- A. De Zwanen
- B. De Waterlelie
- C. De Karpers



Antwoord 9

Wat was de naam van deze dameszwemclub?

B. De Waterlelie

Antwoord B



Vraag 10



Welke ijsclubs zie je hier in actie?

1.



2.



3.



- A. 1 = IJclub Juliana (Koog a/d Zaan)
2 = IJclub Noordpool (Zaandam)
3 = Zuider IJclub (Assendelft)

- B. 1 = IJclub Juliana (Koog a/d Zaan)
2 = Zuider IJclub (Assendelft)
3 = IJclub Noordpool (Zaandam)

- C. 1 = IJclub Noordpool (Zaandam)
2 = Zuider IJclub (Assendelft)
3 = IJclub Juliana (Koog a/d Zaan)

Antwoord 10

Welke ijsclubs zie je hier in actie?

1.



2.



3.



1 = IJclub Juliana (Koog a/d Zaan) 2 = Zuider IJclub (Assendelft)

3 = IJclub Noordpool (Zaandam)

Antwoord B

Ronde 3: Eureka



Vraag 11

In 1988 werden alle producten met zoete ketjap van Conimex uit de handel gehaald. Deze producten bevatten de kankerverwekkende stof DCP: Di-Chloor-Propanol.

Dankzij de uitvinding van een medewerker bij een Zaans bedrijf kon deze stof vervangen worden.

Welk Zaans bedrijf maakte deze vervanger?

- A. International Flavors and Fragrances
- B. Exter Aroma
- C. Polak & Schwarz



Antwoord 11

Welk Zaans bedrijf maakte deze vervanger?

B. Exter Aroma

Antwoord B

Grotere afzet Exter Aroma dankzij DCP

ZAANDAM. — Dankzij het dichloorpropanol (DCP), gevonden in de ketjap van Conimex, is de afzet van Exter Aroma BV (aroma-, poeder- en saurenfabriek) fors gestegen.

Om aan de vraag te kunnen voldoen werkt Exter ook op zaterdag en zondag. Het bedrijf levert basisproducten voor ketjaps. Volgens directeur R. Hart van Exter komt bij de productie daarvan geen DCP vrij omdat de grondstoffen „anders verwerkt worden dan bij Conimex“.

De stijgende lijn in de afzet zette zich in na de eerste berichten over DCP in ketjaps. De aanwezigheid daarvan bleek uit een Duits onderzoek dat in oktober 1987 werd gedaan. Andere fabrikanten dan Conimex — welke wil Hart niet zeggen — vroegen kort daarop om aroma's van Exter. De reden voor de afzetstijging vindt Hart niet erg prettig. „Ik wil er daarom ook niet zoveel over zeggen. Dat lijkt me erg vervelend tegenover de concurrenten.“

 **SPITS**

**TOTAAL
SCHADEHERSTEL**

Rechtstreeks de beste

PROVINCIALEWEG 228
ZAANDAM 075-353551

Vraag 12



Hendrik Jonk, landman in de Wijdewormer, ontwikkelde dit “onkostbaar en eenvoudig werktuig” in 1813. Hiervoor ontving hij in 1836 de Zilveren Medaille van de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering van Nijverheid.



Wat kon je met zijn uitvinding goed verdelgen op landbouwgrond?

- A. Heermoes
- B. Mollen
- C. Weidekringzwammen

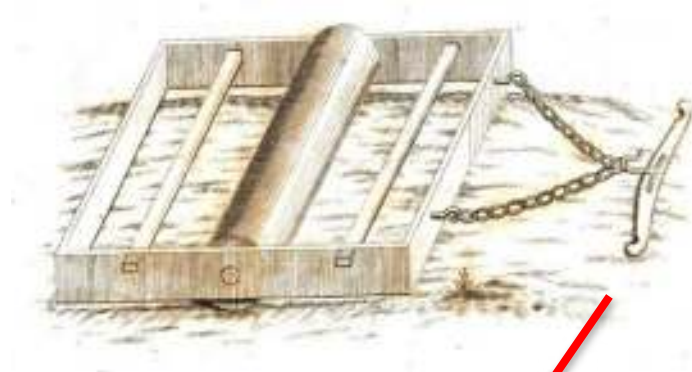


Antwoord 12

Wat kon je met zijn uitvinding goed verdelgen op landbouwgrond?

A. Heermoes

Antwoord A



Vraag 13



De Grote Gavioli was vanaf 1958 in Zaandam te zien en te horen.

Wie of Wat was de Grote Gavioli precies?

- A. Een circusartiest met operazangtalent
- B. Een rijk versierd concertorgel
- C. Een blikopener van 60 cm die de Italiaanse verkeerspolitie gebruikte bij ongevallen

Iedereen klaar?



Een tipje van de sluier...

... we horen het antwoord op de vraag:

Wie of Wat was de Grote Gavioli precies?

Antwoord 13

Wie of Wat was de Grote Gavioli precies?

B. Een rijk versierd concertorgel

Antwoord B



Blikopeners voor verkeersongevallen

ROME. De politiepatrouilles op de Italiaanse wegen zijn uitgerust met geweldige blikopeners om snel mensen te kunnen bevrijden uit zwaar beschadigde auto's. De openers hebben messen van 60 cm waarmee daken van auto's kunnen worden opengesneden. De uitvinding komt van een Venetiaanse amateur.

De politie vindt dat de blikopeners sneller en veiliger werken dan snijbranders, die het metaal eerst heet moeten maken en meer brandgevaar opleveren.

Vraag 14



Brandweerman Ron Groot uit Koog aan de Zaan vond een apparaat uit waarmee water uit ondiepe sloten kon worden opgepompt. Hij haalde in 1989 de finale van het programma *De Ideeënbus* van Veronica.

Hoe noemde hij zijn uitvinding?

- A. Kleine Grootpomp
- B. Brandhaai
- C. Zuigkorf



Antwoord 14

Hoe noemde hij zijn uitvinding?

C. Zuigkorf

Antwoord C



Vraag 15



Maak kennis met de weef-kabouter! In een jubileumboek vertelt hij dat in zijn bedrijf eindloze banden worden geweven.

Bij welke weverij is de eindloze band uitgevonden?

- A. Van Leijden & Zoon
- B. Koster
- C. Ammeraal

Toen
weefde
hij
van
draden

een
band
zonder
eind...



Antwoord 15

Bij welke weverij is de eindloze band uitgevonden?

C. Ammeraal

Antwoord C



Thuisronde



Vraag 1

Machinefabriek P.M Duyvis heeft sinds 1885 vele machines voor de industrie geproduceerd. Op de volgende pagina's staan tien foto's van hun machines. Op elke foto staat een letter.

Schrijf de juiste letter achter elke machine-naam in deze tabel:

(Puntentelling: per goede match 0,1 punt, totaal 1 punt)

Naam	Letter
Paternosterlift	
Spijzenlift	
Zakkenplakmachine	
Plunjerpomp	
Koekenopzakinrichting	
Veiligheidsafsluiter (lage druk)	
Kogeldeurslot	
Balkzaagraam	
Palenwasserij	
Brikettenpers	

Antwoord 1

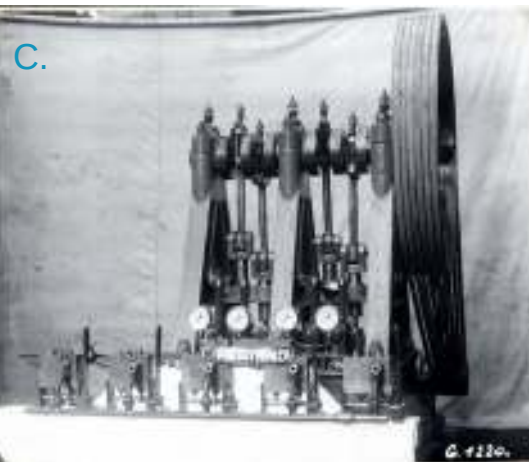
A.



Kogeldeurslot



Balkzaagraam

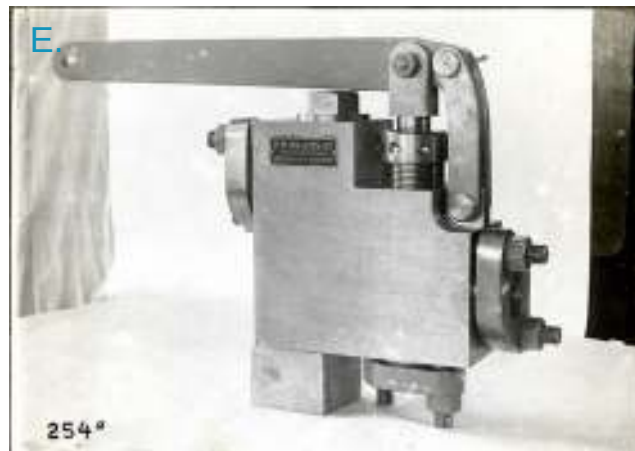


Plunjerpomp

Antwoord 1



Paternosterlift



Veiligheidsafsluiter (Lage druk)



Spijzenlift

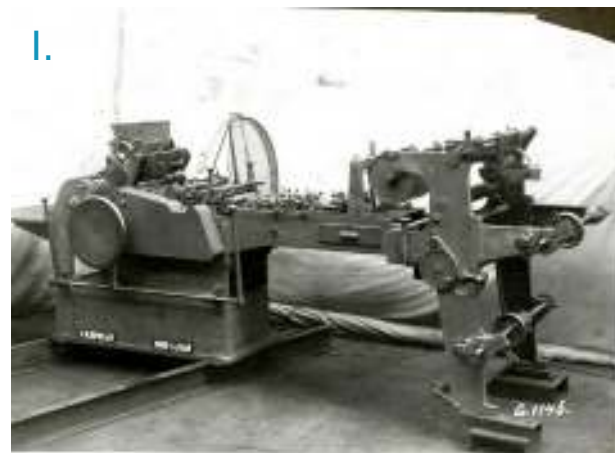
Antwoord 1



Koekenopzakinrichting

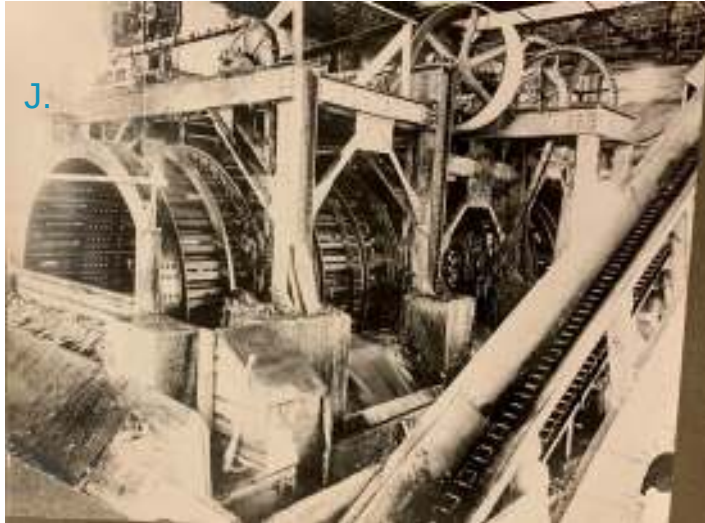


Brikettenpers



Zakkenplakmachine

Antwoord 1



Palenwasserij

Naam	Letter
Paternosterlift	D
Spijzenlift	F
Zakkenplakmachine	I
Plunjerpomp	C
Koekenopzakinrichting	G
Veiligheidsafsluiter (lage druk)	E
Kogeldeurslot	A
Balkzaagraam	B
Palenwasserij	J
Brikettenpers	H

Vraag 2

In een compilatie van filmpjes over Zaandijk vonden wij een fragment over de Pottenschuit.



Antwoord 2

In een compilatie van filmpjes over Zaandijk vonden wij een fragment over de Pottenschuit.

- a. Pottenschuit is niet de echte naam van het schip. Wat is wèl de echte naam van het schip? (0,5 punt)

- b. Waar komt de naam Pottenschuit vandaan? Leg de herkomst van deze naam uit. (0,5 punt)

Vraag 3

Dit versje verwijst naar een speeltuinvereniging:

- a. Wat is de naam van de speeltuinvereniging? (0,5 punt)
- b. In 1927 liet deze vereniging een nieuw gebouw met conciërge-woning en toneelzaal bouwen.
Ten zuiden van dit pand staat een monument dat in 2019 is opgericht. (0,5 punt)

Declamatie buurtbewoner.

Oprechte burgerzin
naast offervaardigheid,
strekt U tot waardigheid.

Aanvaardt een schoone taak.
Leef voor elkanders welzijn.
Laat voor deez' goede zaak,
een offer nooit te veel zijn.
Roept ieder tot bewustzijn.

Beloond wordt al Uw streven
en gewaardeerd Uw medeleven,
let niet op ander's verknoeiing,
alleen op zelfvoldoening.
Niets zal u milder stemmen,
geluk en vreugde brengen.

Antwoord 3



Vraag 4

Jan van der Heyden (1637-1712) was een homo universalis die naast kunstenaar ook actief was als uitvinder en zakenman. Zo ontwierp hij de slangbrandspuit, die in 1699 de redding werd van deze molen. De molen op deze gravure bestaat niet meer.

Maak een foto van één of meer teamleden met herkenbaar op de achtergrond: de achtkante bovenkruier die het dichtst bij de voormalige locatie van de molen op de gravure staat. (1 punt)



Antwoord 4



Vraag 5

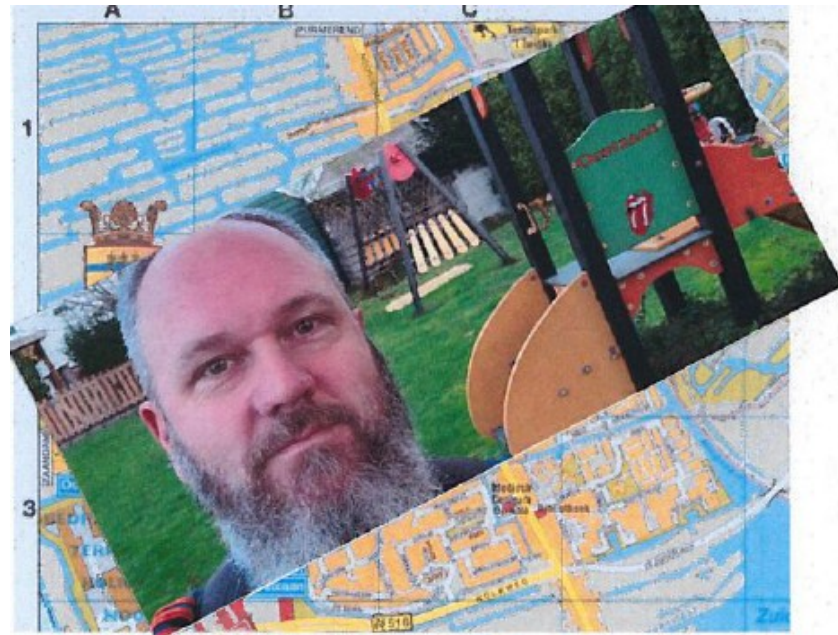
De Dr. Scharffstraat stond vroeger bekend onder een andere straatnaam, die verwees naar de industrie die hier gevestigd was. Een bestaande straatnaam verwijst nog steeds naar deze industrie.

- a. Welke bestaande straatnaam verwijst nog steeds naar deze industrie? (0,5 punt)

- b. Op welk object is dit logo geplakt in deze straat? (0,5 punt)



Antwoord 5



Vraag 6

Een bende van blauwe handjes...

- a. Wat is de naam van de fabriek waar deze handjes aan herinneren? (0,5 punt)



- b. Maak een foto van één of meer teamleden op deze bank. (0,5 punt)



Antwoord 6



Vraag 7

Begin jaren '20 werd in Wormerveer 'Plan Centraal' gerealiseerd. De straatnamen werden vernoemd naar uitvinders, ontdekkers en/of wetenschappers op het gebied van elektriciteit.

Op de hoek van twee straten, waarvan de ene is vernoemd naar de uitvinder van de batterij en de andere straat naar de ontdekker van het elektromagnetisme, staat een karakteristiek huis.

- Hoe heet het huis? (0,25 punt)
- In welk jaar is dit huis gebouwd? (0,25 punt) **1923**
- Wie liet het bouwen? (0,25 punt) **G. D.**
- Voeg een foto toe van het gebouw waaraan de straatnaam is gegeven, waarop de opdrachtgever zicht had van achter zijn huis.



Antwoord 7



Antwoord 7d



Vraag 8

In 1958 veroorzaakten bergen mest en een nertsfarm zoveel vervuiling dat zwembad De Ham gesloten moest worden.

- a. Naar welke plek week zwemvereniging De Ham die zomer uit om te gaan trainen?(0,5 punt)
- b. Maak een foto van één of meer teamleden met het clubhuis dat nu op deze uitwijkplek staat herkenbaar op de achtergrond. (0,5 punt)



Antwoord 8b



Vraag 9

- a. Op welk adres staat het gebouw op deze bouwplaat?
(0,5 punt)

Hint: het gebouw staat ook op plattegrond in de bijlage:

Straatnaam + huisnummer:

Plaats: **Kron**

- b. Maak een foto van één of meer teamleden met dit
gebouw herkenbaar op de achtergrond. (0,5 punt)



Antwoord 9



Vraag 10

Klompen beschilderen is een Zaanse traditie.

Klompen werden bijvoorbeeld beschilderd voor een bijzondere gebeurtenis.

Versier dit paar klompen voor bijzondere gelegenheid uit het Zaanse verleden. Ook jullie teamnaam moet op de klomp terugkomen. Wees creatief!



Beoordeling Klompen

Beoordelingscriteria:

- Historische gebeurtenis: de jury moet kunnen zien om welke gelegenheid het gaat.
- Teamnaam: de jury moet kunnen zien van welk team de klompen komen.
- Creativiteit: wat voor versiering is er gebruikt, is er netjes gewerkt, zijn de bijzondere gelegenheid en teamnaam op een originele manier uitgebeeld?
Oftewel: hoeveel oh's en ah's oogsten de klompen bij de jury?

Puntentelling:

- Historische gebeurtenis: jury geeft cijfer 1 t/m 10, in totaal 1,5 punt te verdienen
- Teamnaam herkenbaar: jury geeft cijfer 1 t/m 10, in totaal 0,5 punt te verdienen
- Creativiteit: jury geeft cijfer 1 t/m 10, in totaal 1,0 punt te verdienen

De jury bestaat uit: Jan Hamming, Joke Konijn (beeldend kunstenaar), Annelies Wichers (fashion wizard), Peter Tange en Frans Hoving.

Uitslag van de Klompen



Uitslag van de Klompen



Gemeente-
archief



Winnaar klompen:



Tussenstand thuisronde

1	Zaanse Molenaars	11,14	11	Rosa	10,42
2	Zaanse Schans	10,95	12	Voor nou en naggeres	10,33
3	Voluntiers	10,93	13	Zaansbloed	10,32
4	De jonge Honden	10,88	14	De Mazen	10,21
5	De Zaan en de Streek	10,83	15	Fluxus	10,20
6	Monumenten Spreken	10,77	16	Rood Groen	9,97
7	Zaans Museum	10,73	17	Dinsdagfietsvrienden	9,77
8	Zaandijk aan Tafel	10,72	18	Historisch Zaandam	9,68
9	HV Koog- Zaandijk	10,52	19	De Schrijvertjes	9,27
10	Honig Breethuis	10,51	20	Neelofs	9,23

Shoot-out vraag

De ene dag komen er veel bezoekers stukken inzien op de studiezaal, de andere dag weinig. Medewerkers vragen zelf ook stukken aan.

In ons aanvraagstelsel wordt dat aantal precies bijgehouden.

Hoeveel aanvragen werden er op onze studiezaal gedaan van 1 januari 2023 t/m 31 augustus 2023?

Antwoord: aanvragen

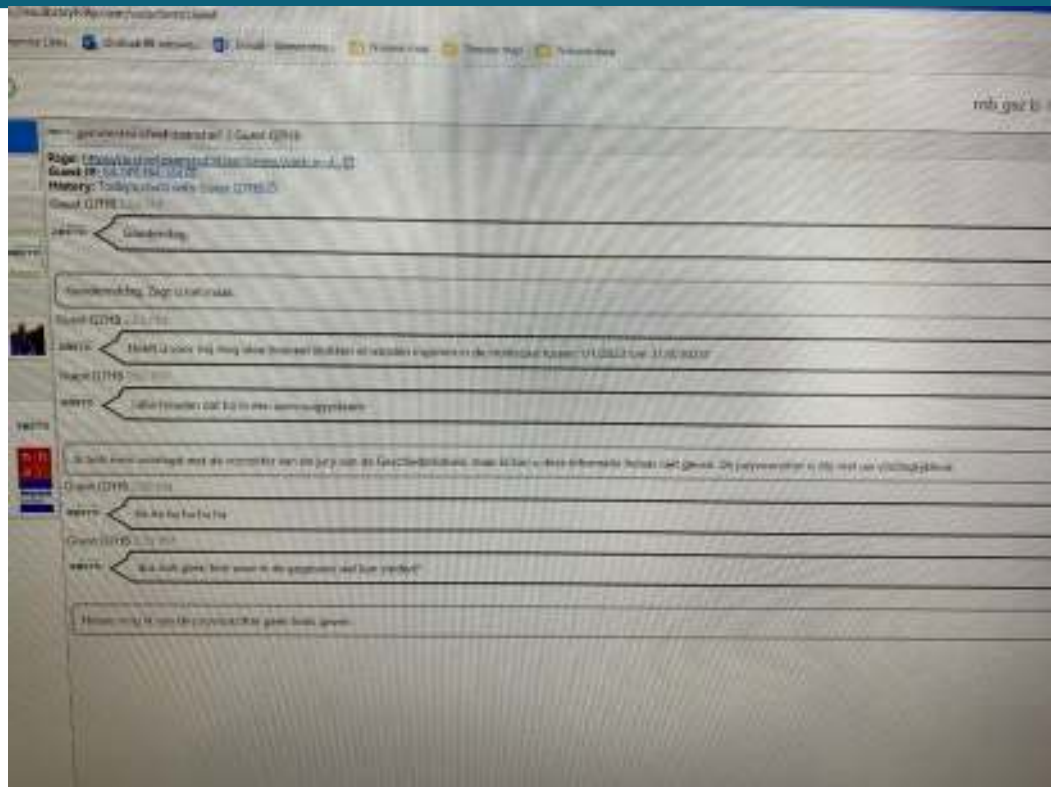


Shoot-out antwoord

Hoeveel aanvragen werden er op onze studiezaal gedaan van 1 januari 2023 t/m 31 augustus 2023?

Antwoord: **1298** aanvragen

	A	B	K
1	Pasnummer	Naam	Totaal aantal Aanvragen
328			1298
329			



Publieksvraag

Slavomir Miletic maakte deze ontwerpschets van het beeld De Houtwerker op het behang van zijn woning aan het Rustenburg te Zaandam in de jaren '60.

Deze schets wordt sinds vorig jaar bewaard bij het Gemeentearchief.

Hoe breed is deze schets (bovenaan gemeten waar het papier het minst beschadigd is) in centimeters?

Antwoord: _____ centimeter



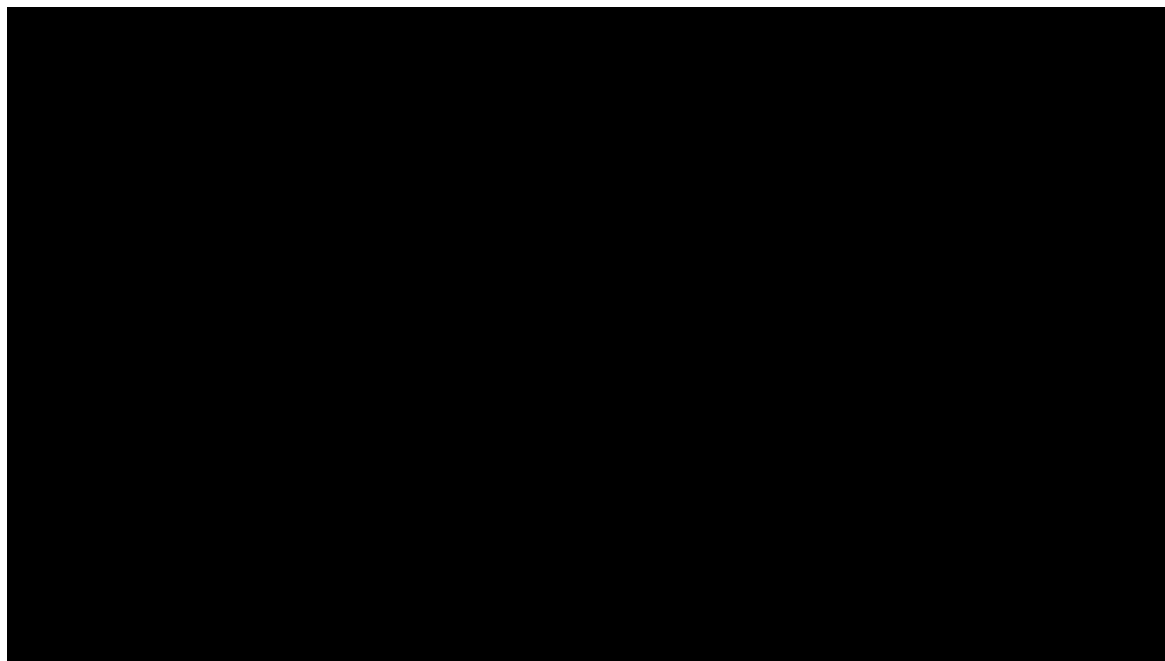
Antwoord publieksvraag



Hoe breed is deze schets (bovenaan gemeten waar het papier het minst beschadigd is) in centimeters?

Antwoord: **201** centimeter

De Jonge Honden



Poedelprijs



Derde plek



Tweede plek



En de winnaar is:



Eerste plek:

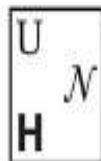




zaan
theater



STICHTING Uitgeverij Noord-Holland



FLOORING SYSTEMS



Gerrit Blaauw
Fonds
GOED LIEVEN - GOED DOEN

P.M.Duyvisfonds

Stichting Gebroeders Visser



Einduitslag

Teamnaam	Thuis	Theater	Totaal
1 De jonge Honden	10,88	12	22,88
2 Voor nou en naggeres	10,33	12	22,33
3 HV Koog- Zaandijk	10,52	11	21,52
4 Honig Breethuis	10,51	11	21,51
5 Zaansbloed	10,32	11	21,32
6 Zaanse Molenaars	11,14	10	21,14
7 Zaanse Schans	10,95	10	20,95
8 Monumenten Spreken	10,77	10	20,77
9 Zaanse Museum	10,73	9	19,73
10 Rood Groen	9,97	9	18,97

Teamnaam	Thuis	Theater	Totaal
11 Voluntiers	10,93	8	18,93
12 De Zaan en de Streek	10,83	8	18,83
13 Dinsdagfietsvrienden	9,77	9	18,77
14 Zaandijk aan Tafel	10,72	8	18,72
15 Rosa	10,42	8	18,42
16 Fluxus	10,20	8	18,20
17 De Schrijvertjes	9,27	8	17,27
18 Historisch Zaandam	9,68	7	16,68
19 De Mazen	10,21	6	16,21
20 Neelofs	9,23	5	14,23